YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
9 päivänä helmikuuta 2006 *

Yhdistetyissä asioissa C-226/04 ja C-228/04,

joissa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Tribunale amministrativo regionale del Lazio (Italia) on esittänyt 22.4.2004 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 2.6.2004, saadakseen ennakkoratkaisut asioissa

La Cascina Soc. coop. arl ja

Zilch Srl (C-226/04)

vastaan

Ministero della Difesa,

Ministero dell'Economia e delle Finanze,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

Pedus Service,

Cooperativa Italiana di Ristorazione soc. coop. arl (CIR) ja

Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL)

sekä

Consorzio G.f.M. (C-228/04)

vastaan

Ministero della Difesa ja

La Cascina Soc. coop. arl,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit K. Schiemann, N. Colneric, K. Lenaerts ja E. Juhász (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 30.6.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— La Cascina Soc. coop. arl ja Zilch Srl, edustajinaan avvocato D. Grossi, avvocato G. Romano-Cesareo ja avvocato D. Cusmano,

— Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato D. Del Gaizo,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään M. Fruhmann,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A. Aresu ja K. Wiedner,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.9.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY (EYVL L 209, s. 1; jäljempänä direktiivi) 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa vastapuolina ovat yhtäältä La Cascina Soc. Coop. arl- (jäljempänä La Cascina) ja Zilch Srl -nimiset yhtiöt (jäljempänä Zilch) sekä consorzio G.f.M. (jäljempänä G.f.M.) ja toisaalta Italian puolustusministeriö ja talous- ja valtiovarainministeriö hankintaviranomaisena ja joissa on kyse yhtäältä siitä, ettei näiden yritysten sallittu osallistua erääseen palvelunhankintamenettelyyn, ja toisaalta siitä, onko Italian lainsäädännön säännös, jolla tuo direktiivi täytäntöönpannaan kansallisessa oikeudessa, direktiivin 29 artiklan mukainen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin toisesta ja kolmannesta perustelukappaleesta ilmenee, että sen antamisella pyritään toteuttamaan "toimenpiteitä sisämarkkinoiden luomiseksi asteittain" ja että sillä näin ollen pyritään "julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamis[een]".

4 Direktiivin 20. perustelukappaleessa todetaan, että "— — sellaisten käytäntöjen poistamiseksi, jotka rajoittavat yleisesti kilpailua ja erityisesti muiden jäsenvaltioiden kansalaisten sopimuspuoleksi pääsyä, on parannettava palvelujen suorittajien mahdollisuuksia osallistua sopimuksen tekomenettelyihin".

5 Jotta julkiset palveluhankinnat avattaisiin mahdollisimman laajasti kilpailulle, direktiivin 13 artiklan 5 kohdassa säädetään kilpailujen järjestämisestä, että "kaikissa tapauksissa suunnittelukilpailuun on kutsuttava osallistumaan riittävä määrä ehdokkaita todellisen kilpailun aikaansaamiseksi". Rajoitettujen menettelyjen osalta säädetään direktiivin 27 artiklan 2 kohdan toisessa kohdassa, että "kaikissa tapauksissa tarjoamaan hyväksyttävien ehdokkaiden lukumäärän on oltava riittävän suuri todellisen kilpailun varmistamiseksi".

6 Direktiivin VI osaston 2 luvussa, jonka otsikko on "laadulliset valintaperusteet", olevassa 29 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Hankintoihin osallistumisen ulkopuolelle voidaan jättää palvelujen suorittaja, joka:

a) on konkurssissa, purkamiseen liittyvässä tai muussa selvitystilassa, on sopinut akordista velkojien kanssa tai on keskeyttänyt liiketoimintansa taikka on muun vastaavan kansalliseen lainsäädäntöön ja kansallisiin määräyksiin perustuvan menettelyn alainen;

b) on asianosaisena oikeudenkäynnissä, jonka tarkoituksena on konkurssiin asettaminen, yhtiön purkaminen tai muuhun selvitystilaan asettaminen tai akordikäsittely, taikka muussa vastaavassa kansalliseen lainsäädäntöön ja kansallisiin määräyksiin perustuvassa oikeudenkäyntimenettelyssä;

c) on tuomittu lainvoimaisella päätöksellä ammattinsa harjoittamiseen liittyvästä lainvastaisesta teosta;

d) on ammattitoiminnassaan syyllistynyt vakavaan virheeseen, jonka hankintaviranomaiset voivat näyttää toteen;

e) on laiminlyönyt velvollisuutensa suorittaa sen valtion, johon palvelujen suorittaja on sijoittautunut, tai sen valtion, jossa hankintaviranomainen on, lainsäädännön mukaisia sosiaaliturvamaksuja;

f) on laiminlyönyt velvollisuutensa maksaa sen valtion, jossa hankintaviranomainen on, lainsäädännön mukaisia veroja;

g) on tämän luvun soveltamiseksi vaadittavia tietoja ilmoittaessaan vakavasti syyllistynyt väärien tietojen antamiseen tai laiminlyönyt näiden tietojen antamisen.

Jos hankintaviranomainen vaatii palvelujen suorittajaa näyttämään, ettei sitä koske mikään a, b, c, e tai f alakohdassa tarkoitetuista tapauksista, sen on hyväksyttävä riittäväksi todisteeksi:

— —

— e ja f alakohdan osalta kyseisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama todistus.

— —

Jäsenvaltioiden on 44 artiklassa säädetyn määräajan kuluessa nimettävä ne viranomaiset ja toimielimet, joilla on toimivalta antaa edellä tarkoitettuja asiakirjoja ja todistuksia, sekä ilmoitettava ne muille jäsenvaltioille ja komissiolle viipymättä."

Kansallinen lainsäädäntö

7 Direktiivi on saatettu voimaan Italian oikeudessa 17.3.1995 annetulla asetuksella nro 157 (GURI nro 104, 6.5.1995; jäljempänä asetus nro 157/1995).

8 Direktiivin 29 artikla on pantu täytäntöön tuon asetuksen 12 artiklalla ja viimeksi mainitun artiklan, sellaisena kuin se on korvattu 25.2.2000 annetun asetuksen nro 65 (GURI nro 70, 24.3.2000; jäljempänä asetuksen nro 157/1995 12 artikla), 10 artiklalla, d ja e kohdassa säädetään seuraavaa:

"— — hankintamenettelyn ulkopuolelle jätetään tarjoajat,

jotka eivät ole noudattaneet velvollisuuttaan maksaa Italian tai sen valtion, johon ne ovat sijoittautuneet, lainsäädännön mukaisia sosiaaliturvamaksuja;

jotka eivät ole noudattaneet velvollisuuttaan maksaa Italian tai sen valtion, johon ne ovat sijoittautuneet, lainsäädännön mukaisia veroja ja maksuja."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

9 Italian puolustusministeriö julkaisi joulukuussa 2002 yhdessä talous- ja valtiovarainministeriön kanssa *Gazzetta ufficiale della Repubblica italianassa ja Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* rajoitettuun ja nopeutettuun hankintamenettelyyn liittyvän ilmoituksen, joka koski valtion alueella sijaitsevien puolustusministeriön laitosten ja osastojen ravitsemuspalveluihin liittyvää palveluhankintasopimusta. Osallistumishakemukset oli toimitettava 15.1.2003 mennessä ja tarjoukset 3.3.2003 mennessä.

10 Tuo hankintailmoitus jakautui 16 erään. Kullekin oli määrätty erilainen vuosikorvaus ja oma erillinen toteuttamisalue sekä toteutettava yksittäisten palvelujen kokonaisuus.

11 Tähän hankintailmoitukseen vastasivat useimpien 16 erän osalta muun muassa yritysten tilapäisen yhteenliittymän muodostaneet La Cascina ja Zilch sekä pelkän erän nro 7 osalta G.f.M.

12 Hankintaviranomainen päätti 4.12.2003 jättää La Cascinan ja G.f.M:n menettelyn ulkopuolelle siitä syystä, etteivät ne olleet noudattaneet velvollisuuttaan maksaa työntekijöiden sosiaaliturvamaksuja, ja Zilchin siitä syystä, ettei se ollut noudattanut veronmaksuvelvollisuuttaan.

13 Kyseiset kolme yksikköä vaativat tuon päätöksen kumoamista ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa. La Cascina ja G. f. M. väittivät erityisesti, että sosiaaliturvamaksujen maksamisen laiminlyönti oli korjattu jälkikäteen. Zilch puolestaan väitti, että osalle vaaditusta verosta oli myönnetty veronhuojennus ja että muuta maksettavaa veroa koski vapautus kansallisen lainsäätäjän vuonna 2002 toteuttaman sellaisen veronhuojennustoimenpiteen perusteella, jonka nojalla sen sallittiin suorittaa maksut erissä.

14 Hankintaviranomainen väitti sitä vastoin, ettei jälkikäteinen veronhuojennus merkinnyt sitä, että kantajina olevat yritykset olisivat tarjouskilpailuun osallistumista koskevien hakemusten jättämiselle asetetun määräajan päättymiseen eli 15.1.2003 mennessä noudattaneet velvollisuuksiaan.

15 Kansallinen tuomioistuin toteaa, että direktiivin 29 artiklan ja asetuksen nro 157/1995 12 artiklan sanamuodot eroavat toisistaan. Yhteisön säännöksessä säädetään mahdollisuudesta sulkea hankintamenettelyn ulkopuolelle sellainen palvelujen suorittaja, joka "on laiminlyönyt" velvollisuutensa, kun taas kansallisessa säännöksessä suljetaan ulkopuolelle se, joka "ei ole noudattanut" velvollisuuksiaan.

16 Näin ollen tuo tuomioistuin pohtii, eikö pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännös ole sallivampi ja eikö sillä jätetä enemmän liikkumavaraa kansallisille viranomaisille, ja viittaa tältä osin niihin toisistaan eriäviin tulkintoihin, joita Italian tuomioistuimet ovat tällä alalla tekemissään päätöksissä esittäneet. Muutamat näistä tuomioistuimista hyväksyvät nimittäin jälkikäteen eli tarjouskilpailuun osallistumista koskevien hakemusten jättämiselle asetetun määräajan päättymisen jälkeen tapahtuneen laiminlyönnin korjaamisen kahdenlaisissa tilanteissa:

— kun asianomaiset ovat riitauttaneet velvollisuutensa toimivaltaisissa kansallisissa hallintoviranomaisissa tai tuomioistuimissa

— kun valtio on toteuttanut velvollisuutensa laiminlyöneisiin asianomaisiin sovellettavia veronhuojennustoimenpiteitä tarjoamalla niille mahdollisuuden korjata jälkikäteen veroja ja sosiaaliturvamaksuja koskevat laiminlyöntinsä, tai verovapautuksia.

17 Koska Tribunale amministrativo regionale del Lazio katsoi, että tällaisella tulkinnalla saatetaan päätyä kohtelemaan palvelujen suorittajia epäyhdenmukaisesti ja halvaannuttamaan tarjouskilpailun ratkaisumenettely, se on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"Yhteisöjen tuomioistuimelta kysytään seuraavaa:

1) Onko kyseessä olevan direktiivin edellä mainittuja säännöksiä tulkittava siten, että kun yhteisön lainsäätäjä käyttää ilmaisua 'on laiminlyönyt velvollisuutensa suorittaa sen valtion, johon palvelujen suorittaja on sijoittautunut, tai sen valtion, jossa hankintaviranomainen on, lainsäädännön mukaisia sosiaaliturvamaksuja' tai 'on laiminlyönyt velvollisuutensa maksaa sen valtion, jossa hankintaviranomainen on, lainsäädännön mukaisia veroja', se on tahtonut viitata — ainoastaan — sellaiseen tapaukseen, jossa tarjoaja on — julkiseen hankintamenettelyyn osallistumista koskevan hakemuksen jättämiselle asetetun määräajan päättymiseen mennessä (tai joka tapauksessa ennen tarjouskilpailun ratkaisemista — —) — suorittanut tässä tarkoitetut velvollisuutensa maksamalla maksut kokonaan ja ajallaan?

2) Onko näin ollen Italian kansallista täytäntöönpanosäännöstä [eli 17.3.1995 annetun asetuksen nro 157 12 §:n d ja e momenttia], jossa, toisin kuin edellä mainitussa yhteisön säännöksessä, sallitaan sellaisten yksiköiden jättäminen

hankintoihin osallistumisen ulkopuolelle, 'jotka eivät ole noudattaneet velvollisuuttaan maksaa Italian tai sen valtion, johon ne ovat sijoittautuneet, lainsäädännön mukaisia veroja', tulkittava niin, että siinä viitataan pelkästään näiden velvollisuuksien laiminlyöntiin — joka on todettavissa edellä mainittuna ajankohtana (osallistumishakemusten jättämiselle asetetun määräajan päättyessä tai tarjouskilpailun (myös väliaikaista) ratkaisemista välittömästi edeltävänä ajankohtana) — siten, että aseman myöhemmin tapahtuvalla sääntöjenmukaiseksi saattamisella ei ole merkitystä?

3) Vai voidaanko sitä vastoin katsoa (tilanteessa, jossa edellä 2 kohdassa esitettyjen seikkojen valossa kansallisen säännöksen olisi katsottava poikkeavan yhteisön säännöksen tarkoituksesta ja tavoitteesta), että kansallinen lainsäätäjä saa edellä mainittuun direktiiviin sisältyvän yhteisön lainsäädännön täytäntöönpanoa koskevien velvoitteiden perusteella esittää tulkinnan, jolla sallitaan se, että hankintamenettelyihin voivat osallistua myös ne yksiköt, jotka 'eivät ole noudattaneet' velvollisuuksiaan hankintamenettelyyn osallistumiselle asetetun määräajan päättymiseen mennessä mutta osoittavat kuitenkin voivansa saattaa tilanteensa sääntöjenmukaiseksi (ja ryhtyneensä tätä koskeviin toimiin) ennen tarjouskilpailun ratkaisemista?

4) Edelleen, jos edellä 3 kohdassa esitetyn tulkinnan katsottaisiin olevan käyttökelpoinen — ja jos näin ollen sallittaisiin sellaisten normien käyttöönotto, jotka ovat yhteisön lainsäätäjän ilmaisemaa ankarampaa velvollisuuksien 'laiminlyömisen' käsitettä joustavampia — onko tällainen lainsäädäntö ristiriidassa yhteisön perustavanlaatuisten periaatteiden kanssa, kuten unionin kaikkien kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen tai — pelkästään julkisten hankintamenettelyjen osalta — kaikkien osallistumishakemuksen jättäneiden tarjoajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa?"

Ennakkoratkaisukysymykset

18 Aluksi on syytä todeta, että direktiivin II osaston säännösten mukaan sen säännösten soveltaminen vaihtelee aina sen mukaan, mihin ryhmään kyseiset palvelut kuuluvat. Tämä ryhmän määrittely, joka edellyttää tosiseikkojen arviointia, kuuluu kansallisen tuomioistuimen toimivaltaan; tästä syystä yhteisöjen tuomioistuin tulkitsee direktiivin niitä säännöksiä, joihin ennakkoratkaisupyynnössä viitataan. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee lisäksi, että se koskee direktiivissä tarkoitettua rajoitettua menettelyä.

19 Kansallinen tuomioistuin pyrkii kysymyksillään selvittämään pääasiallisesti ensinnäkin sen, onko direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohtaa tulkittava siten, että niiden vastainen on sellainen kansallinen säännös, jossa viitataan sellaisen palvelujen suorittajan tilanteeseen, joka "ei ole noudattanut" sosiaaliturvamaksujen ja verojen maksuvelvollisuuttaan. Toiseksi se pohtii, mikä on se ajankohta, jona palvelujen suorittajan on todistettava noudattaneensa kyseisiä velvollisuuksia. Kolmanneksi se kysyy, pitääkö palvelujen suorittajan, joka on joko viivästynyt sosiaaliturvamaksujensa ja verojensa maksamisessa tai jolle toimivaltaiset viranomaiset ovat myöntäneet mahdollisuuden maksaa nämä maksut tai verot erissä tai joka on käyttänyt hallinnon sisäistä oikeussuojakeinoa taikka nostanut kanteen tuomioistuimessa riitauttaakseen sosiaaliturvamaksujaan tai verojaan koskevien velvollisuuksien olemassaolon tai määrän, katsoa direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f kohdassa tarkoitetuin tavoin laiminlyöneen sosiaaliturvamaksujen ja verojen maksamiseen liittyvät velvollisuutensa.

20 Jotta näihin kysymyksiin voitaisiin antaa hyödyllinen vastaus, on aluksi todettava, että hankintasopimuksia koskevien yhteisön direktiivien tavoitteena on tätä alaa koskevien kansallisten menettelyjen yhteensovittaminen. Direktiivin kolmannessa perustelukappaleessa todetaan tarkemmin julkisista palvelunhankinnoista, että ensimmäisessä ja toisessa perustelukappaleessa määritellyt "tavoitteet edellyttävät julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamista".

21 Tässä yhteensovittamistarkoituksessa direktiivin 29 artiklassa säädetään seitsemän syytä, joiden nojalla tarjoajaehdokkaat voidaan jättää hankintoihin osallistumisen ulkopuolelle ja jotka liittyvät viimeksi mainittujen ammatilliseen rehellisyyteen, maksukykyyn ja luotettavuuteen. Tällä säännöksellä jätetään kaikkien näiden ulkopuolelle sulkemista koskevien tilanteiden soveltaminen jäsenvaltioiden harkintaan, minkä osoittaa ilmaisu "hankintoihin osallistumisen ulkopuolelle voidaan jättää — —", joka on kyseisen säännöksen alussa ja jolla e ja f alakohdassa viitataan nimenomaisesti kansallisiin lainsäädäntöihin.

22 Näin ollen ja kuten Euroopan yhteisöjen komissio on aiheellisesti huomauttanut, kyseisellä säännöksellä vahvistetaan vain jäsenvaltioiden toimivallan rajat siten, että ne eivät saa säätää muista kuin siinä mainituista ulkopuolelle sulkemisen syistä. Jäsenvaltioiden tätä toimivaltaa rajaavat myös avoimuutta ja yhdenvertaista kohtelua koskevat yleiset periaatteet (ks. mm. asia C-470/99, Universale-Bau ym., tuomio 12.12.2002, Kok. 2002, s. I-11617, 91 ja 92 kohta ja asia C-421/01, Traunfellner, tuomio 16.10.2003, Kok. 2003, s. I-11941, 29 kohta).

23 Näin ollen direktiivin 29 artiklan tavoitteena tällä alalla ei ole siinä mainittujen ulkopuolelle sulkemista koskevien syiden yhdenmukainen soveltaminen yhteisössä, koska jäsenvaltioilla on oikeus olla ollenkaan soveltamatta mitään näistä syistä, jos ne pitävät suotavampana sitä, että mahdollisimman monet tarjoajat osallistuisivat julkisiin hankintamenettelyihin, tai sisällyttää ne kansalliseen lainsäädäntöön tiukkuudella, joka voi vaihdella tapauskohtaisesti aina sen mukaan, minkälaisia oikeudellisia, taloudellisia taikka sosiaalisia syitä kansallisella tasolla pidetään tärkeinä. Jäsenvaltioilla on tällöin oikeus keventää direktiivin 29 artiklassa säädettyjä perusteita tai tehdä niistä joustavampia.

24 Ensinnäkin sen kysymyksen osalta, onko direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohtaa tulkittava siten, että sen vastainen on sellainen kansallinen säännös, jossa viitataan sellaisen palvelujen suorittajan tilanteeseen, joka "ei ole noudattanut" sosiaaliturvamaksuihin ja veroihin liittyviä velvollisuuksiaan, on todettava, että tällä säännöksellä annetaan jäsenvaltioille toimivalta sulkea hankintamenettelyn ulkopuolelle jokainen sellainen tarjoajaehdokas, joka "on laiminlyönyt velvollisuutensa" suorittaa kansallisen "lainsäädännön mukaiset" sosiaaliturvamaksut tai maksaa sen mukaiset verot.

25 Tuossa säännöksessä ei määritellä käsitettä "laiminlyödä velvollisuutensa". Tämän tuomion 23 kohdassa esitetyt seikat huomioon ottaen on todettava, etteivät direktiivin laatijat ole tarkoittaneet antaa tälle käsitteelle itsenäistä yhteisön oikeuden määritelmää vaan että ne ovat tässä tarkoituksessa viitanneet kansallisiin sääntöihin. Näin ollen kansallisissa säännöissä on täsmennettävä kyseisten velvollisuuksien sisältö ja ulottuvuus sekä niiden noudattamisedellytykset.

26 Italian lainsäätäjä on käyttänyt sille direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdassa annettua toimivaltaa ottamalla käyttöön nyt kyseessä olevat asetuksen nro 157/1995 12 §:n d ja e kohdassa säädetyt kaksi ulkopuolelle sulkemista koskevaa syytä. Kansallinen tuomioistuin pohtii kuitenkin ensinnäkin, onko tämä säännös, jossa käytetään ilmaisua "jotka eivät ole noudattaneet velvollisuuttaan", sallivampi ja jätetäänkö sillä enemmän liikkumavaraa kansallisille viranomaisille kuin direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdassa käytetyllä ilmaisulla.

27 Tältä osin on todettava, että kuten yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa jättäneet osapuolet ovat perustellusti todenneet, ilmaisua "on laiminlyönyt" [ne pas avoir rempli] velvollisuutensa tai ilmaisua "ei ole noudattanut" [ne pas être en règle] velvollisuuttaan käytetään molempia erotuksetta erilaisissa hankintamenettelyjä koskevissa yhteisön direktiiveissä. Näin on esimerkiksi tehty julkisia rakennusurakoita koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/37/ETY (EYVL L 199, s. 54) 24 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdassa, julkisia tavaranhankintoja koskevien sopimustentekomenettelyjen yhteensovittamisesta 14 päivänä kesäkuuta 1993 annetun neuvoston direktiivin 93/36/ETY (EYVL L 199, s. 1) 20 artiklan 1kohdan e ja f alakohdassa ja viimeksi 31.1.2006 voimaantulleen julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31 päivänä maaliskuuta 2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY (EYVL L 134, s. 114) 45 artiklan 2 kohdan e ja f alakohdassa. Näiden kahden ilmaisun sisällöt eivät näin ollen millään tavoin eroa toisistaan.

28 Kansallisen tuomioistuimen esille tuomia eri tilanteita on tarkasteltava näiden seikkojen perusteella.

29 Kansallinen tuomioistuin pohtii toiseksi sitä, onko edellytyksenä sille, että palvelujen suorittaja on noudattanut sosiaaliturvamaksuihin ja veroihin liittyviä velvollisuuksiaan, se, että se on maksanut vastaavat maksut "kokonaan ja ajallaan" "julkiseen hankintamenettelyyn osallistumista koskevan hakemuksen jättämiselle asetetun määräajan päättymiseen mennessä tai joka tapauksessa ennen tarjouskilpailun ratkaisemista".

30 Jotta voitaisiin päättää, mikä on se ajankohta, johon nähden on arvioitava, onko tarjoajaehdokas noudattanut velvollisuuksiaan, on todettava, että direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdassa viitataan jäsenvaltioiden lainsäädäntöihin käsitteen "noudattaa velvollisuuksia" määrittämiseksi ja että yhteisöjen lainsäätäjä ei ole halunnut yhdenmukaistaa yhteisön tasolla tuon artiklan soveltamista, joten on johdonmukaista katsoa, että tuo sama kansallisiin säännöksiin tehty viittaus koskee myös kyseisen ajankohdan määrittämistä.

31 Näin ollen kansallisin säännöin on määrättävä, mihin ajankohtaan mennessä tai minkä määräajan päättymiseen mennessä asianomaisten on ollut suoritettava velvollisuuksiaan vastaavat maksut tai kansallisen tuomioistuimen mainitsemissa muissa, tämän tuomion 34–39 kohdassa käsitellyissä tilanteissa mihin mennessä niiden on todistettava, että jälkikäteen tapahtuvan sääntöjenmukaiseksi saattamisen edellytykset täyttyvät. Tuo määräpäivä voi olla muun muassa se päivä, johon mennessä hankintoihin osallistumista koskeva hakemus on jätettävä, päivä, jona se kirje, jolla kehotetaan esittämään tarjous, lähetetään, päivä, johon mennessä tarjoajien on jätettävä tarjouksensa, päivä, jona hankintaviranomainen arvioi tarjoukset, tai vielä ajankohta, joka välittömästi edeltää tarjouskilpailun ratkaisemista.

32 Kuitenkin on syytä täsmentää, että avoimuuden ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteet, jotka säätelevät kaikkia julkisia hankintamenettelyjä ja joiden mukaan hankintaan osallistumista koskevat aineelliset ja prosessuaaliset edellytykset on määriteltävä selvästi etukäteen, edellyttävät, että tämä määräaika määritetään ehdottoman varmasti ja että se julkaistaan, jotta menettelyssä asetettavat

vaatimukset selviävät täsmällisesti asianomaisille ja jotta ne voivat varmistua siitä, että kaikille kilpailijoille asetetaan samat vaatimukset. Tuo määräaika voidaan asettaa kansallisessa lainsäädännössä tai sen asettaminen voidaan uskoa hankintaviranomaisten vastuulle.

33 Näin ollen velvollisuuksiaan on noudattanut sellainen tarjoajaehdokas, joka on edellä 31 kohdassa tarkoitetussa määräajassa maksanut kaikki sosiaaliturvamaksu- tai verovelkansa, kuitenkin varauksella, joka koskee tilanteita, joissa tilanne saatetaan sääntöjenmukaiseksi jälkikäteen tai joissa käytetään hallinnon sisäistä oikeussuojakeinoa tai nostetaan kanne tuomioistuimessa ja joita käsitellään tämän tuomion 34–39 kohdassa. Tältä osin ei riitä pelkästään se, että maksaminen on aloitettu kyseisenä ajankohtana tai että maksuaie on todistettu taikka että taloudellinen kyky tilanteen saattamiseksi sääntöjenmukaiseksi tuon ajankohdan jälkeen on todistettu, sillä tällöin jätettäisiin huomiotta tarjoajaehdokkaiden yhdenvertaista kohtelua koskeva periaate.

34 Kolmanneksi ennakkoratkaisupyynnössä kysytään, voidaanko direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdan kanssa yhteensoveltuvana pitää sellaista kansallista lainsäädäntöä tai hallintokäytäntöä, jolla palvelujen suorittajille annetaan julkiseen hankintamenettelyyn osallistumiseksi mahdollisuus saattaa vero- ja sosiaaliturvaoikeudellinen tilanteensa jälkikäteen sääntöjenmukaiseksi kyseisen jäsenvaltion toteuttamien veronhuojennusten tai verovapautusten taikka sellaisen hallinnollisen järjestelyn nojalla, jonka mukaan velat maksetaan erissä tai niitä vähennetään.

35 Tältä osin on todettava, että kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 29 kohdassa perustellusti todennut, vero- ja sosiaaliturvaoikeudellisten velvollisuuksien määrä ja eräpäivä määritellään kansallisen oikeuden perusteella. Samoin edellä 25 kohdassa on todettu, että käsitteen "noudattaa velvollisuuksiaan" sisältö ja ulottuvuus on nekin määritettävä kansallisessa oikeudessa. Tässä suhteessa ratkaiseva määräaika on kansallisessa lainsäädännössä säädetty määräaika, siten kuin edellä 31 kohdassa on selitetty.

36 Näin ollen sellainen kansallinen lainsäädäntö tai hallintokäytäntö, jonka mukaan asianomaisten tarjoajaehdokkaiden katsotaan veronhuojennusten tai verovapautusten taikka hallinnollisen järjestelyn tapahduttua noudattaneen niitä velvollisuuksiaan, jotka ovat edellytyksinä hankintamenettelyyn osallistumiselle, ei ole yhteensoveltumaton direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdan kanssa edellyttäen, että nämä tarjoajat siinä määräajassa, josta on kyse tämän tuomion 31 kohdassa, voivat näyttää toteen sen, että heidän velkoihinsa sovelletaan veronhuojennusta tai verovapautusta taikka hallinnollista järjestelyä.

37 Ennakkoratkaisupyynnössä kysytään lopuksi, mitä vaikutuksia voidaan liittää siihen, että tarjoajaehdokas käyttää hallinnon sisäistä oikeussuojakeinoa tai nostaa kanteen tuomioistuimessa toimivaltaisten viranomaisten vero- tai sosiaaliturvaoikeudellisista päätöksistä, kun arvioidaan, onko tarjoajaehdokas noudattanut velvollisuuksiaan siten, että se voidaan hyväksyä julkiseen hankintamenettelyyn.

38 On syytä katsoa, että direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdassa oleva viittaus koskee myös tätä kysymystä. Hallinnon sisäisen oikeussuojakeinon käyttämisen tai kanteen nostamisen tuomioistuimessa vaikutukset liittyvät kuitenkin läheisesti oikeussuojaa, jonka senkin noudattaminen varmistetaan yhteisön oikeusjärjestyksessä, koskevien perusoikeuksien käyttämiseen ja suojaan. Kansallisella lainsäädännöllä, jolla kokonaan jätettäisiin huomiotta ne vaikutukset, joita hallinnon sisäisen oikeussuojakeinon käyttämisellä tai kanteen nostamisella tuomioistuimessa on mahdollista osallistua julkiseen hankintamenettelyyn, saatetaan loukata asianomaisten perusoikeuksia.

39 Kansallisessa oikeusjärjestyksessä on siis tämä raja huomioon ottaen säädettävä, onko hallinnon sisäisen oikeussuojakeinon käyttämisellä tai kanteen nostamisella tuomioistuimessa sellaisia vaikutuksia, jotka velvoittavat hankintaviranomaisen lopullisen päätöksen tekemiseen saakka katsomaan, että kyseinen tarjoajaehdokas on noudattanut velvollisuuksiaan, harkitessaan, voidaanko se hyväksyä hankintamenettelyyn, edellyttäen, että hallinnon sisäistä oikeussuojakeinoa on käytetty tai kanne nostettu siinä määräajassa, josta on kyse tämän tuomion 31 kohdassa.

40 Esitettyihin kysymyksiin on siis vastattava siten, että direktiivin 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdan vastainen ei ole sellainen kansallinen lainsäädäntö tai hallintokäytäntö, joiden mukaan palvelujen suorittaja, joka ei tarjouskilpailuun osallistumista koskevan hakemuksen jättämiselle asetetun määräajan päättymiseen mennessä ole noudattanut sosiaaliturvamaksuihin ja veroihin liittyviä velvollisuuksiaan maksamalla kyseiset maksut kokonaisuudessaan, voi saattaa tilanteensa sääntöjenmukaiseksi jälkikäteen

— valtion toteuttamien veronhuojennusten tai verovapautusten perusteella

— sellaisen hallinnollisen järjestelyn nojalla, jonka mukaan velat maksetaan erissä tai niistä vapautetaan, tai

— käyttämällä hallinnon sisäistä oikeussuojakeinoa tai nostamalla kanteen tuomioistuimessa

edellyttäen, että se kansallisessa lainsäädännössä tai hallintokäytännössä vahvistetussa määräajassa näyttää toteen, että se on tällaisten toimenpiteiden kohteena, tai että se on tässä määräajassa käyttänyt tällaista oikeussuojakeinoa tai nostanut tällaisen kanteen.

Oikeudenkäyntikulut

41 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY 29 artiklan ensimmäisen kohdan e ja f alakohdan vastainen ei ole sellainen kansallinen lainsäädäntö tai hallintokäytäntö, joiden mukaan palvelujen suorittaja, joka ei tarjouskilpailuun osallistumista koskevan hakemuksen jättämiselle asetetun määräajan päättymiseen mennessä ole noudattanut sosiaaliturvamaksuihin ja veroihin liittyviä velvollisuuksiaan maksamalla kyseiset maksut kokonaisuudessaan, voi saattaa tilanteensa sääntöjenmukaiseksi jälkikäteen

— **valtion toteuttamien veronhuojennusten tai verovapautusten perusteella**

— **sellaisen hallinnollisen järjestelyn nojalla, jonka mukaan velat maksetaan erissä tai niistä vapautetaan, tai**

— **käyttämällä hallinnon sisäistä oikeussuojakeinoa tai nostamalla kanteen tuomioistuimessa**

edellyttäen, että se kansallisessa lainsäädännössä tai hallintokäytännössä vahvistetussa määräajassa näyttää toteen, että se on tällaisten toimenpiteiden kohteena, tai että se on tässä määräajassa käyttänyt tällaista oikeussuojakeinoa tai nostanut tällaisen kanteen.

Allekirjoitukset